

Datum
2013-02-20

Diarienummer
401-12345-12

Haparanda kommun
Kommunstyrelsen
953 85 Haparanda

Granskning av förslag till kommuntäckande översiktsplan samt fördjupningar för Haparanda kommun

Samråd utgår från SFS 1987:10 Plan- och bygglag

Bakgrund

Haparanda kommun har upprättat ett förslag till ny kommuntäckande översiktsplan med fördjupningar för Haparanda centralort, Sävis by, Vuono och Salmis, Seskarö, Karungi Nikkala, Torne älvdal samt Skärgården. Förslaget är utställt i enlighet med 4 kap. 6 § plan- och bygglagen (PBL), under tiden december 2012 – februari 2013.

Länsstyrelsen ska under granskningstiden avge ett granskningsyttrande över planförslaget enligt 4 kap. 9 § plan- och bygglagen. Av granskningsyttrande skall det framgå om

1. förslaget inte tillgodoser riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.
3. Redovisning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen yttrade sig över en samrådsversion av planförslaget den 21 september 2012.

Länsstyrelsens yttrande

Sammanfattning

Haparanda kommun har en relativt ny kommuntäckande översiktplan. Kommunen anser dock att den till vissa delar behöver revideras och att frågor som rör landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) samt vindkraft behöver redovisas i en ny översiktplan. Kommunen har även för avsikt, att med översiktplanen som vägledning försöka realisera Haparanda och Torneås stads gemensamma vision (Vision 2020), där översiktplanen har stor betydelse som vägledande och stödjande dokument i samband med olika markanvändningsbeslut.

Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken

Enligt PBL 4 kap.1 och 3§ § skall i en översiktplan riksintressen enligt 3 eller 4 kap miljöbalken redovisas, och av planen ska det framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

Försvarsmakten

I kommunens anförda vindbruksplanering har Försvarsmakten, efter nogsam teknisk analys och avvägning av vindbruksplanens samlade storkällor, bedömt att området V7 Seskarö kommer att medföra stora störningar på de tekniska systemen (befintliga vindkraftverk har medtagits i analysen). Det föreligger därmed uppenbar risk för att en etablering enligt förslaget skulle innebära påtaglig skada på riksintresset i denna del.

Vindkraftverk riskerar alltid att störa tekniska system av olika slag. Systemen kan inte redovisas öppet som riksintressen för totalförsvarets militära del. Systemen och tillhörande anläggningar omfattas av sekretess och utgör riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att område lämplig för vindbruk på Seskarö skall tas bort med stöd av 3 kap. 10 § miljöbalken. Länsstyrelsen anser dessutom att konsekvenser och påverkan på miljö, landskap, djur samt andra intressen inte belyses och redovisas på ett tillfredsställande sätt.

Rennäring

Länsstyrelsen anser att inom samebyarnas områden är det inte enbart kraftcentrum, trånga passager och flyttleder som kan vara av betydelse för miljöbalkens skyddsregler. De funktionella sambandens betydelse och bevarande är mycket viktiga faktorer, vilket innebär att till synes oviktiga områden kan komma hävdas vara objekt av riksintresse när totalbilden föreligger. Störningar på de funktionella sambanden kan ske på ett stort antal sätt varav endast en mindre del är möjliga att förutse på förhand. Vissa områden kan därför komma bli hävdade som riksintressanta att bevara av Sametinget, först sedan hotbilden är tydlig.

Miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Enligt PBL 4 kap.1 och 3§ § skall det i en översiktplan framgå hur kommunen avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer.

Länsstyrelsen anser att kommunen har gjort en bra ansats och redovisat de sjöar och vattendrag som inte uppnår god ekologisk och kemisk status. En sådan redovisning kommer att underlätta för kommunen i kommande planeringssituationer och t.ex. vid bygglovgivning.

Länsstyrelsen kan inte med utgångspunkt från utställningsversionen av översiktsplanen avgöra om en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken avseende luft kan komma att överskridas. Kommunen bör tydligt redovisa hur gällande miljö kvalitetsnormer för luft följs.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Enligt PBL 4 kap.1 och 3§ § skall i en översiktplan redovisa sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e§ första stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen konstaterar att kommunens LIS-förslag är i princip detsamma som i samrådsversionen av planförslaget. Därmed kvarstår även Länsstyrelsens synpunkter från samrådsskedet. Länsstyrelsen vill förtydliga delar av tidigare lämnade synpunkter.

Länsstyrelsen anser att redovisningen av de föreslagna områdenas förutsättningar och varför dessa områden är lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är tillräckligt väl beskrivna och motiverade. För att Länsstyrelsen ska kunna ta ställning till om redovisade områden är lämpliga för LIS krävs här ett utvecklat resonemang som redogör på vilket sätt området har förutsättningar att utvecklas för att nå långsiktiga sysselsättningseffekter och utökat serviceunderlag på landsbygden. Ett LIS-område skall i första hand inte syfta till att tillgodose enskilda intressen. Det innebär att man inom ett LIS-område bör vara restriktiv gentemot t.ex. enstaka bostäder för fritidshus och enstaka bostadshus för permanentboende. Enligt Länsstyrelsen bedömning har det aktuella planförslaget, nästan uteslutande fokus på bebyggelse av fritidshus.

Länsstyrelsen kan dock utifrån handlingarna se vissa möjligheter till landsbygdsutveckling i de områden som är i direkt anslutning till befintliga byar med utbyggd infrastruktur, t. ex. i Sävis, Västra Nikkala och Vuono-Leppikari. Vad beträffar mellanskärgården menar Länsstyrelsen att det bör finnas möjligheter för LIS, men att kommunen i sådant fall behöver fokusera på en ö för att kunna ge bästa förutsättningar för framväxten av en servicenod. Beträffande övriga områden så bör även den restriktivitet som lagtexten föreskriver i Norrbottens kust- och skärgårdsområden även vägas in i bedömningen huruvida områdena är lämpliga för LIS.

Vad gäller utpekade områden i Karungi anser Länsstyrelsen att redovisningen är otydlig. Kommunen beskriver i texten att tänkta byggnader/fastigheter är upp mot byavägen, Länsstyrelsen konstaterar att vid en sådan placering berörs inte strandskyddet. Länsstyrelsen anser dock att om placering sker inom det illustrerade LIS-området råder samma problematik med översämningsrisker som vid det borttagna området. Länsstyrelsen har påpekat att kommunen bör vara mycket restriktiv när det gäller placering av bebyggelse inom områden med översvämningsrisker.

Mellankommunal samverkan

Enligt 4 kap 5 § PBL ska Länsstyrelsen särskilt verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen haft en dialog med angränsande kommuner om vad de tillsammans ser som mellankommunala frågor. Planförslagets redovisning inom vilka områden som kommunen har samarbete med angränsande kommuner och med Torneå stad är tydlig.

Hälsa och säkerhet och risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Enligt PBL 2 kap 3§ 1 och 5 p. ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl. a de boendes och övrigas hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen anser fortfarande att kommunen skall vara mycket restriktiv när det gäller att tillåta ny bebyggelse inom områden med översvämningsrisker. För samhällsviktiga funktioner är kravet ännu högre att sådan verksamhet endast placeras ovanför nivåerna för det högsta beräknade flödet.

Övriga synpunkter

Flertalet av Länsstyrelsen synpunkter i samrådsyttrandet har beaktats men en del av synpunkterna kvarstår och någon har tillkommit.

Översvämning och skred

Det har under 2011 av SMHI gjorts beräkningar och karteringar av översvämningsrisker vid höga flöden i Torne älvdal. Länsstyrelsen föreslår att kommunen använder ovan nämnda material som planeringsunderlag men även att det tydligt redovisas på kartor i översiktplanen. Länsstyrelsen anser även att behovet av och utrymme för att bygga vallar och barriärer för att skydda översvämningshotade områden bör redovisas.

Under "Skredrisker" anges att inom kommunen finns ett område utpekad som riskområde för skred, i Keräsjoki. Den uppgiften kan tolkas som att det är endast inom det området i kommunen som skredrisk finns, vilket Länsstyrelsen ställer sig frågande till. Utifrån topografiska och geologiska kartor kan en översiktlig utvärdering över stabilitetsförhållanden göras. Länsstyrelsen anser fortfarande att ett förtydligande i detta avsnitt rekommenderas.

Länsstyrelsen finner nu att planförslaget kompletterats med erosionsförutsättningar för kuststräckan och rekommenderar kommunen att även komplettera handlingen med motsvarande information för Torneälven.

Länsstyrelsen rekommenderar fortsatt en samlad kartredovisning över samtliga geotekniska riskfaktorer (ras, skred, översvämning, förorenad mark och radon) och tydliga riktlinjer samt en strategi för hur geoteknisk lämplighet skall hanteras vid framtida detaljplanering och utbyggnad.

Datum
2013-02-20

Diarienummer
401-12345-12

Naturvård

Länsstyrelsen förbisåg i samrådsskedet att framföra Naturvårdsverkets anmälan av ett område i Haparanda skärgård till Helsingforskommisionen som så kallat BSPA-området (Saltic Sea Protected Areas). Med meningen att bygga upp ett ekologiskt stabilt nätverk av områden som täcker in Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken. Länsstyrelsen vill därför i detta skede uppmärksamma kommunen om detta och tycker att kommunen ska redovisa "Haparanda skärgård" som ett HELCOM-område i översiktsplanen.

Jord- och skogsbruk

Skogsstyrelsen vill tydliggöra att skogen inom Haparanda kommun utgör till 80% av marker som lämpar sig bäst rent biologiskt och skogsskötselmässigt för föryngringsavverkning med efterföljande markberedning och plantering. Kommunen bör överväga om det är lämpligt med ett kommunalt ställningstagande mot föryngringsavverkning (kalavverkning) och efterföljande markberedning. Hyggesfritt skogsbruk (alternativa metoder) bör endast användas där det är lämpligt t. ex. i tätortsnära skogar, sumpskogar och skogar vars naturvärden främjas av hyggesfria skogs- och skötselmetoder. Föryngringsavverkning är den metod som i huvudsak används sedan lång tid inom skogarna i Haparanda kommun.

Länsstyrelsen har viss förståelse över att kommunen har en ambition att få ett så skonsamt skogsbruk som möjligt mer eller mindre fritt från kalhyggesbruk. Kommunen som markägare har större möjlighet att styra skogsbruksmetoder medan de på annans mark blir svårare att förverkliga en sådan inriktning eftersom den styrs av lagstiftning där kommunen inte har beslutanderätt.

Samråd

Samråd i ärendet har ägt rum med Svenska kraftnät, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Energimyndigheten, SGU, SGI, SMHI, Försvarmakten, Sametinget och MSB.

I handläggningen har deltagit företrädare för länsstyrelsens enheter för Kulturmiljö, Naturvård, Social hållbarhet och samhällsskydd, Naturresurs och rennäring samt Tillväxt och kommunikation.

Björn Adolfson
Länsarkitekt

Joakim Lundbäck
Planarkitekt

Granskning av förslag till kommuntäckande översiktsplan samt fördjupingar för Haparanda kommun

Detaljsynpunkter och övrig information

Kommunikationer

Kartan på s. 39 är inte justerad med avseende på hamnar i Haparanda. Seskarö och Nikkala hamn är fortfarande redovisade som riksintressen trots att de inte är utpekade som riksintresse. Det finns även ett riksintresse för järnvägsterminalen som inte är redovisat i utställningshandlingen.

På s. 41 redovisas statliga vägar i Haparanda kommun. Redovisningen är inte komplett utan där bör vägar som väg 736, 729, 398, 722, 737, 791 och 916 som trafikverket är väghållare finnas med.

I översiktsplanen beskrivs att kommunen jobbar för separat gång- och cykelväg parallell med väg E4 genom kommunen. Trafikverket kommer att göra en översyn av alla GC-vägar samt hållplatser längs E4 i regionen, detta arbete startar under 2013.

Under beskrivningen av Riksintresse kommunikationer, beskriver kommunen att Väg E4 ingår i TEN-T, detta förhållande gäller också för Haparandabanan som en del i Bottniska korridoren. Haparandabanan ingår även i den av EU definierade Northern Axis.

När det gäller beskrivningen av närliggande hamn i Karlsborg kan kommunen med fördel förtydliga att investeringar gjorts i Karlsborgs hamn med en utveckling från industrihamn till att numera kunna erbjuda funktioner för en vidare marknad.

Vindkraft

Haparanda kommun redovisar ett antal områden för vindbruk. De planerade områden ligger inom Kemi-Torneå flygplats * MSA-område varför samråd med flygplatsen ska ske.

Vid uppbyggnad av vindkraft behövs samråd om transportvägar med Trafikverket i tidigt skede för att hitta lösningar vid eventuella begränsningar i transportsystemet och för att få in dessa behov tidigt i den fysiska och den ekonomiska planeringsprocessen.

Energimyndigheten anser att vindkarteringen från 2011 skall göra underlag vid planeringen av vindkraft inom kommunen s. 58.

Eftersom det havsbaserade området Alarmgrund/Stopparen för vindkraftverk tagits bort borde kommunen revidera handlingen vad gäller kriterierna för vindkraft till havs på s 59. I analogi med detta kan kommentarer om påverkan och effekter samt lämplighetstabellen på s. 140 även redigeras.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen noterar på s. 34 "Haparanda gamla tingshus" angivet som byggnadsminne, det är dock nedbrunnet.

Länsstyrelsen anser att den samlade bedömningen på s. 142 med konsekvensbeskrivningarna för fördjupningarna med fokus på kulturmiljön är ofullständigt bedömda och i något fall felaktiga. T. ex. Sesarö sägs det i förslaget att ingen utpekad kulturmiljö berörs trots att där finns riksintresse för kulturmiljön. Inom skärgården och Torne älvadal hänvisar man endast till bevarandeplanens objekt inte till kulturmiljöerna, trots att de delvis överlappar riksintressen.

Naturvård

Länsstyrelsen anser att det är av vikt att presentera de befintliga uppgifter som är av betydelse för markanspråk och nyttjande i ett förutsägbart framtidsscenario. Länsstyrelsen vidhåller därför att vissa kompletteringar bör göras när det gäller redovisningen av naturvärden. Dels bör kommunen redovisa områden som Länsstyrelsen har på gång för formellt skydd samt även områden ev. som kan komma ifråga i närtid (se till samråd bifogad redovisning). Vad gäller VMI kan även en redovisningen av klass 2, höga naturvärden, vara berättigad.

Här kan kommunen läsa mer om BSPA och vad det innebär.

http://www.helcom.fi/environment2/biodiv/en_GB/bspas/?u4.highlight=bspa

Länsstyrelsen har även detta material redovisat på GIS-shaper samt på pdf .

Övrigt

Synpunkterna avseende redovisad karta över riksintresse yrkesfisket 3:5 miljöbalken kvarstår, Länsstyrelsen anser inte att det är rätt redovisat planeringsunderlag.

Under rubriken God bebyggd miljö s. 72 beskrivs det regionala delmålet för naturgrus. Preciseringen om minskad naturgrus användning ligger numer under miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet, med SGU som ansvarig miljömålsmyndighet.

Länsstyrelsen noterar att det finns mindre fel i sidangivelsen i innehållsförteckningen.

På s. 77 under rubriken Utpekade LIS-områden omnämns två områden i Karungi fortfarande.